

Høringssvar Prop. 41 LS (2025-2026) Endringer i åndsverkloven mv. (gjennomføring av nett- og videresendingsdirektivet og digitalmarkedsdirektivet)

Tegnerforbundet er en landsdekkende fagorganisasjon for tegnekunstnere med 600 medlemmer og har, i 110 år, tatt streken på alvor og vernet om tegneres rett til betaling for arbeid og ytringsfrihet i sitt virke innen avistegning, illustrasjon, tegneserie og billedkunst. TF er Norges eneste senter for tegnekunst, med tilhold i Oslo. Vi er en kunstnerstyrt, ideell organisasjon med formål å fremme tegnekunstens mangfold i et fritt ytringsrom.

Norske Billedkunstnere (NBK) er Tegnerforbundets paraplyorganisasjon, og vi slutter oss til deres og Kunstnernettverkets utførlige høringsuttalelse. TF slutter seg også til Kunstnerisk initiativ for regulering av kunstig intelligens (KIKI) sitt innspill som påpeker essensielle mangler i loven og at den ikke ivaretar våre rettigheter. KIKI påpeker det problematiske med paragraf 50 d, e og f og at denne nye teksten ikke samsvarer med eksisterende internasjonale obligasjoner som Norge har under Bernkonvensjonen Artikkel 5(2), Artikkel 9(2), TRIPS avtalen, eller eksisterende EU-direktiver slik som EU direktiv 2001/29 EC Artikkel 5(5), EU direktiv 2019/790 EC Artikkel 7.

Tegnerforbundet er dypt bekymret for dagens tilstand, og fremtiden for våre medlemmer og ber dere om å lytte innstendig til de nevnte eksperter i feltet.

Vårt innspill belyser de utfordringer som er viktig for våre medlemmer innen tegnekunsten som avistegnere, illustratører, tegneserieskapere og billedkunstnere. Tegnerforbundet ble etablert i 1916 med det formål «*at samle norske tegnere for i fællesskap gjennom samarbeide at vareta disses faglige og økonomiske interesser*», noe vi nå 110 år senere fortsatt holder på med!

I 2024 etablerte vi en KI-arbeidsgruppen som jobber med å:

- Beskytte utøveres åndsverk og opphavsrett
- Sikre utøveres lønn for arbeid
- Bevisstgjøre om konsekvenser av KI

Vi spør oss:

1. Beskytter dagens lovverk våre medlemmers åndsverk og opphavsrett?
2. Sikrer dagens lovverk våre medlemmer et rimelig vederlag for arbeid?

Vi i TF vil understreke at opphavere kun kan være mennesker.

Åndsverkloven er tydelig: Den som skaper et åndsverk, har opphavsrett til verket, og betegnes som opphaver. Med åndsverk forstås i denne loven litterære eller kunstneriske verk av enhver art som er uttrykk for original og individuell skapende åndsinnsetning.

Inntekt/vederlag: Et mål med åndsverkloven er å sikre inntekter til rettighetshaverne. Rett til rimelig vederlag er grunnleggende i opphavsretten.

KI er trent på våre medlemmers verk, som allerede nå er skrapet fra nettet. Selv om man kan se for seg at all data samles i en stor grøt, så kan KI-genererte bilder som er til forveksling lik en utøver sitt verk. Våre medlemmer vil dermed erstattes og er ikke gitt noen form for kompensasjon for det originale verket.

Skrapingen av åndsverk har allerede skjedd og er irreversibelt. Åndsverkloven må nå sikre inntekt for skapende mennesker.

Å reservere seg, såkalt Opt-out, er fullstendig urealistisk, våre medlemmer kan ikke ha oversikt over hvor opphavsrettslige verk er delt, av hvem, og på hvilke plattformer. Som NBK fremhever så skaper utøvere verk gjennom et helt liv og har ingen kontroll over hvor og hvordan et verk deles av andre.

Derfor må de kommersielle selskapene og institusjonene som faktisk skrapet innhold, spørre om lov og betale for data.

Konsekvenser:

- Økonomisk nedgang:** Inntekt for nåværende utøvere synker, det blir færre jobber, men det er per dags dato vanskelig å fange opp omfanget. TFs medlemmer er frilansere og selvstendig næringsdrivende og jobber fra prosjekt til prosjekt. Noen ganger har de mange oppdrag og andre ganger er det tørke. I et scenario der man egentlig aldri vet hvor mye man tjener pr mnd eller år kan det være vanskelig å se de store linjene. Når går det for lang tid før et nytt oppdrag kommer? Hvor mange måneder uten inntekt skal man regne med å klare? Utøverne vet jo ikke at de illustrasjonene man før fikk faktisk nå er generert av KI. Det surrealistiske her er jo at de genererte illustrasjonene er trent på utøverne, og kan oppfattes som direkte kopier. Et godt eksempel er saken i 2025 om barneboken der forsiden til Unni Lindell sin bok generert av KI var laget på grunnlag av forsiden til den første boka i serien – i sin tur et åndsverk skapt av illustratør Odin Helgheim. Her er illustratøren først blitt kopiert og så fratatt inntekt.
- Kompetanseutvikling:** Grunnen til at en kunstner er god, er all den tid man har utført småjobber og utviklet sin strek, opparbeidet kompetanse og lært faget. Alle kunstnere har gått gjennom en utviklingsprosess der øvelse er blitt til mester. Mindre, tilsynelatende uvesentlige jobber utføres nå i KI. De nyutdannede får ikke de små oppdragene lenger og muligheter til å utvikle seg som kunstnere frafaller. Vi mister den underveksten som må til for et bærekraftig og kvalitativt kunstliv og et sunt demokrati.
- Rekruttering i feltet synker:** Det er for stor risiko å bli illustratør, avistegner, tegneserieskaper og billedkunstner når man ikke har økonomiske fremtidsutsikter. Mange av våre medlemmer er allerede kategorien lavinntekt. Vår kultur trenger et mangfold stemmer som fritt skaper tegninger som utfordrer og beriker oss. Hver gang jobbene uteblir, og oppdragsgivere som forlag, presse

og media ikke velger et menneske for å lage et bilde så er det en spiker i kista for utøvere.

4. **Ytringsfrihet på spill:** Så lenge selskapene har rettigheter til å skrape innhold fritt, så er det en demper av den frie kunsten. Som utøver må vi hele tiden velge om verk skal deles, og dermed kan skrapes og stjeles, eller ikke deles i det hele tatt. Er man avistegner så har man vel egentlig ikke et valg, annet enn å slutte. Å velge stillheten.
5. **Fattigere kunstliv er et fattigere demokrati:** Tegnekunstnere som avistegnere og illustratører står i frontlinja når makta/autoriteter skal vurderes og forklares. Vårt demokrati er avhengig av motstemmer og nyanserte bilder som på finurlige og skarpe vis kan belyse hvor vi er i samtiden. Alle stemmer har her like stor verdi. En skarp penn henviser til et redskap som både skriver og tegner. Et bilde kan si mer enn tusen ord, og en tegning kan velte samfunn og bygge nasjoner. Det er stor kraft i tegningen, men det rakner nå innenifra.

Skaperne og utøverne må vernes og ivaretas i loven.

Feltet trenger tydelige norske lover som ivaretar norske demokratiske verdier der ytringsfriheten og åndsverkloven er grunnmuren for et fritt samfunn.

Scenario her er at om noen år finnes ikke tegnekunstnere som kan skape det visuelle bildet av vår samtid.

Hvem skal skape satiretegninger i morgen? Hvem skal fylle museene og bibliotekene med verk? Hvem skal tegne de nye klassiske barnebøkene? Hvem skal skape de nye fortellingene som samler oss i vår kultur.

Det er dette som står på spill, og dere har nå muligheten til å forme en lov som ivaretar oss alle.

Vi ber Kultur og Likestillingsdepartementet lytte til fagfeltet og ivareta Norsk lov, åndsverksloven og å beskytte norske utøvere og kultur.

Mvh

Tegnerforbundet ved styreleder Tanja Thorjussen